

Lukáš Borovička: Světové názory a interpretační komunity v literárním poli
Československa 30. let 20. století (disertační práce)
Vyjádření školitele

Pojem světového názoru objevil pro sebe kolega Borovička již v době, kdy připravoval svou panoramatickou diplomovou práci. Jejím cílem bylo modifikovat ustálenou představu o diferenciaci literární produkce a autorské veřejnosti v české literární kultuře 30. let 20. století a identifikovat v ní i jiná ohniska a hranice „komunit“, než jaké se tradují z dějin uměleckých skupin či směrů, případně jaké na pozadí ideálu moderní literatury jako společného prostoru estetické autonomie transcendingy politické či ideologické rozdělení společnosti vnímáme jako výjimky. Světový názor kolega Borovička použil přitom již ve své magisterské práci zároveň i jako nástroj zprostředkování mezi výkladovými modely sociální a literární historiografie.

U stejného tématu i pojmu vytrval kolega Borovička též v doktorském studiu, které vykonal při zaměstnání středoškolského pedagoga. Pokládám za potřebné zdůraznit, že po celou dobu postgraduálního studia byl vedle výuky na pražských gymnáziích plně přítomen v oboru: publikoval odborné recenze i studie v časopisech, sbornících a kolektivních knihách (27 záznamů v bibliografické databázi Česká literární věda), vystupoval na konferencích, byl řešitelem nebo spolupracovníkem několika grantových projektů, sám úspěšně podal minimálně jeden projekt GAUK, sestavil výbor z teoretických textů s názvem „Světový názor“ od Humboldta k Eagletonovi, kterou má na letošní rok ve svém edičním plánu nakladatelství Academia, spolupracoval nebo i společně psal s dobrými autory z řad sociálních i literárních historiků, pracoval s dalšími na antologii, která by tentokrát prostřednictvím úryvků z beletristických, esejistických, publicistických textů představila „světové názory“ relevantní pro české prostředí 30. let 20. století spolu s množinami autorů, které spojovalo právě to, že tyto „světové názory“ utvářeli, sdíleli, vykonávali.

V předložené disertaci kolega Borovička nabízí nejprve zpřesnění svého raného pojetí „světového názoru“. Původní model bruselského týmu Worldviews Group jako svého druhu individuální ideologie modifikuje úvahami dalších autorů, kteří se pokusili diferencovat „světový názor“ od ideologie a spojit jej s významovou výstavbou literárního díla (nové perspektivy otevírá v disertaci zejména konfrontace s postmarxistickou literární teorií Terryho Eagletona). Případně svůj přístup porovnává s úvahami literárních vědců, kteří pojem „světového názoru“ užívají či užívali v obdobném anebo i zcela jiném smyslu. S tím souvisí i to, že v historickém exkurzu připomíná kolega Borovička

dvě navzájem obtížně převoditelné diskursivní linie spojené se souslovím „světový názor“ (zření světa x mínění o světě).

Historické kapitoly disertační práce mají (ve srovnání s přehledovou prací diplomovou) charakter vybraných sond přibližujících některé „světové názory“, respektive množiny spisovatelů, kritiků a publicistů, kteří příslušné ideové systémy podle autora práce ve 30. letech 20. století v prostoru české literatury performovali. Složení množin někde odpovídá předpokladům dřívějšího literárního dějepisu, někdy je nečekané – posledně zmíněné výkladové „experimenty“ chápu jako nabídky pro další literárně historickou diskusi. Na rovině dílčích příkladů se konečně práce v monografických exkurzech kaleidoskopicky věnuje četným jednotlivým autorům či jejich vybraným textům. Do popředí zde vystupuje autorův encyklopedický přehled po rozmanitých sférách dějin ideologií a idejí, díky němuž nastoluje například paralelu mezi dobou eugenikou a tendencemi populárních biografii „velikánů“ české národní společnosti, tak také principiální obtíže spojené s koncepcí „světového názoru“ jako na jedné straně individualizovaného, na druhé sociálně sdíleného kulturního systému, a zároveň s identifikací tohoto systému v jednotlivých motivech, tématech či pasážích bez zřetele k celku významové výstavby konkrétního díla.

Práce předložená kolegou Borovičkou i jeho odborné působení po dobu doktorského studia splňují podle mého názoru požadavky kladené na disertační práci. Doporučuji jeho práci k obhajobě s klasifikací prospěl.

V Praze 5. 6. 2017

Ing. Pavel Janáček, Ph.D.